

Social- och arbetsmarknadsnämnden

Handlingsplan för mottagande av ensamkommande barn, del 2

Beslutsunderlag

Social- och arbetsmarknadsnämndens beslut den 27 september 2016, § 82
Social- och arbetsmarknadsnämndens skrivelse den 20 mars 2017

Sammanfattning

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen fick i oktober 2016 i uppdrag att ta fram en handlingsplan för stadens mottagande av ensamkommande barn. I den första rapporten till nämnden i februari 2017, återredovisades antalet ensamkommande barn som staden tagit emot, aktuella boendeformer och avtal för placeringar, verksamhetens kostnader samt en preliminär budgetprognos för år 2017. I denna andra rapport redovisas hur stadens olika förvaltningar arbetar med målgruppen ensamkommande barn och vilka insatser som finns tillgängliga för målgruppen. Därutöver redovisas exempel på vilken samverkan som finns med civilsamhället och andra berörda aktörer. I rapporten redovisas också det juridiska läget avseende bistånd till ensamkommande barn som fyllt 18 år innan beslut fattats i deras asylärende samt kommunens roll i åldersbestämningen av ensamkommande barn.

Förvaltningen har också gjort ett tillägg i form av en nationell och lokal nulägesrapport utifrån att fler barn än tidigare lider av psykisk ohälsa.

Förslag till beslut

1. Social- och arbetsmarknadsförvaltningens delrapportering av arbetet med en mottagandeplan för ensamkommande barn och unga godkänns.
2. Förvaltningen uppdras att arbeta vidare med utvecklandet av en mottagandeplan för ensamkommande barn och unga.
3. Förvaltningens förslag på fortsatta åtgärder och insatser godkänns.

Anna Åström Brewitz
Tf. förvaltningschef

Inledning

Under hösten 2016 fick social- och arbetsmarknadsförvaltningen i uppdrag av nämnden att påbörja arbetet med en handlingsplan för stadens fortsatta mottagning av ensamkommande barn. I uppdraget till social- och arbetsmarknadsförvaltningen ingår följande effektmål:

1. Kartlägga aktuella placeringar rörande ensamkommande barn avseende former, volymer och kostnader.
2. Ta fram en modell för hur förvaltningen arbetar med mottagandet av ensamkommande barn samt för hur samverkan sker med barn- och utbildningsförvaltningen och andra relevanta aktörer kring målgruppen.
3. Ta fram en boendekedja för ensamkommande barn.
4. Anpassa boendeverksamheten för ensamkommande barn, så att den till den 1 juli 2017 är anpassad till de nya ersättningsreglerna.
5. Tydliggörande av det juridiska läget avseende
 - a) asylsökande barn som fyllt 18 år innan beslut fattats om uppehållstillstånd och ska överföras till Migrationsverkets asylboende samt
 - b) kommunens roll när det gäller åldersbestämning av ensamkommande barn.

Tidigare återrapportering

Vid nämndens första sammanträde i februari år 2017 återrapporterade förvaltningen arbetet med att kartlägga antal ensamkommande barn, boendeformer, kostnader och befintliga avtal.

Aktuell återrapportering

Till nämndens andra sammanträde i mars år 2017, ska förvaltningen återrapportera arbetet med uppdragets punkter 2 (mottagandeplan för ensamkommande barn) och 5 (juridiskt läge avseende asylsökande barn samt åldersbestämning). I nämndens uppdrag står att förvaltningen ska lämna förslag på hur staden ska ta emot ensamkommande barn framgent och hur samverkan ska ske med barn- och utbildningsförvaltningen och andra relevanta aktörer kring målgruppen.

Förtydligande behövs kring planens omfattning

Denna skrivelse bör ses som ett första steg i det fortsatta arbetet med att ta fram ett förslag, i enlighet med nämndens uppdrag till förvaltningen.

Tillägg med anledning av försämrad psykisk hälsa hos ensamkommande

Förvaltningen har också gjort ett tillägg i form av en nationell och lokal nulägesrapport utifrån att fler barn än tidigare lider av psykisk ohälsa.

Nationell nulägesrapport ensamkommande barn

Ny lagstiftning påverkar såväl verksamheter som barn

Under år 2016 sökte cirka 2 200 ensamkommande barn asyl i Sverige. Majoriteten, 1 764 barn, av dessa var pojkar i 16-17 årsåldern från Afghanistan. Det kom också ett flertal ensamkommande barn, mestadels pojkar, från Etiopien, Marocko, Syrien och Somalia¹. Av de cirka 2 200 barn som sökte asyl i Sverige under förra året var 435 flickor².

Regelförändringarna i kombination med att staten aviserat att statsbidragen till kommunerna ska minska med hälften från halvårsskiftet år 2017, har lämnat stora avtryck även hos den kommunala socialtjänsten. Många socialtjänstkontor har inlett ett omfattande arbete med att omplacera och ta hem ensamkommande barn, för att sänka kostnaderna för placeringar³.

70 procent ensamkommande barn lider av psykisk ohälsa

De nämnda regeländringarna i kombination med en fortsatt utdragen asylprocess har skapat en kraftigt eskalerande psykisk ohälsa hos målgruppen ensamkommande barn. Barnombudsmannen skriver i sin delrapport "Nyanlända barns hälsa"⁴, om barn på flykt, att den psykiska ohälsan är den största hälsorisen för barn som precis kommit till Sverige. Rapporten visar också att den psykiska ohälsan ökar under asylprocessen. Vid ankomst är psykisk ohälsa det största problemet för 70 procent och i asylprocessen upp till 84 procent av barnen. Orsakerna till den psykiska ohälsan är flera, men Barnombudsmannen nämner den utdragna väntan och minskade möjligheter till familjeåterförening som några viktiga delförklaringar. Det saknas också kunskaper och beredskap för att identifiera och synliggöra den psykiska ohälsan inom verksamheter som möter ensamkommande barn. Rapporten lyfter också att fysisk ohälsa eller problem oftare identifieras och åtgärdas medan psykisk ohälsa ofta förblir obehandlad. Detta beror både på personalens kunskaper i psykisk ohälsa, men också barns möjligheter att bygga upp förtroendefulla relationer med vuxna som möjliggör att de vågar berätta om sina problem. Tillfrågade skolsköterskor uppgav också i rapporten att 31 procent av alla ensamkommande barn även får sämre tillgång till hälso- och sjukvård än andra barn. Detta trots att rätten till hälsa är densamma för alla barn i Sverige, oavsett juridisk status⁵.

¹ Migrationsverket mitt i världen 2016, folder.

² Migrationsverket mitt i världen 2016, folder.

³ Socialstyrelsen, 2016. "Analys av läget i socialtjänsten", läget under hösten 2016, delrapport 2.
<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2016/2016-12-35/Sidor/default.aspx>

⁴ Barnombudsmannen, 2017. "Nyanlända barns hälsa", delrapport.
<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/rapport-nyanlanda-barns-halsa.pdf>

⁵ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2008344-om-halso--och-sjukvard-at_sfs-2008-344

Psykisk ohälsa medför allvarliga konsekvenser för barn

Psykisk ohälsa bland ensamkommande barn får allvarliga konsekvenser för den enskilda individen. Inte nog med att många barn upplever oro och har sömnsvårigheter, barnen riskerar också att utveckla olika former av post-traumatisk stress (PTSD). Möjligheterna att ta till sig ny kunskap minskar också, vilket ökar risken att barn inte slutför sina studier. Detta bäddar i sin tur för försämrade möjligheter att etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden och innebär ett stort lidande för individen. Skolverket aviserade i februari 2017 att regeringen lagt ett lagförslag som innebär att asylsökande barn som fyllt 18 år får rätt att fortsätta på gymnasiet introduktionsprogram⁶. Vilket utfall den aviserade lagändringen får för Sundbyberg är för tidigt att säga, dock är det troligt att antalet nyanlända elever i stadens skolor kan komma att öka om förslaget går igenom.

Stort behov av kunskapspåfyllnad om psykisk hälsa

De senaste årens migration till Sverige och den aktuella situationen med drastiska försämringar avseende den psykiska hälsan kräver ökad kunskap inom samtliga verksamheter som möter och arbetar med ensamkommande barn. Ett flertal myndigheter har därför tagit fram eller har i uppdrag att ta fram stöd till kommuner och verksamheter som arbetar med migranter i allmänhet och ensamkommande barn i synnerhet.

Aktuellt kunskapsstöd

Socialstyrelsen har bland annat kommit ut med en ny handbok för socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och unga⁷ samt ett kunskapsstöd för arbetet att förebygga självmord bland barn och unga⁸, i samarbete med Folkhälsomyndigheten.

Länsstyrelserna har också genomfört en nationell kartläggning om barn på flykt som avviker⁹ samt ett tillhörande metodstöd¹⁰. Tidigare har Skolverket också tagit fram

⁶ Skolverket 22 februari 2017. <https://skolverket.se/regelverk/mer-om-skolans-ansvar/asylsokande-har-ratt-att-fortsatta-pa-introduktionsprogram-1.258243>

⁷ Socialstyrelsen, 2016. Handbok för socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och unga. <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2016/2016-11-8>

⁸ Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten, 2016. ”Att utreda självmord bland barn och unga genom händelseanalyser”. Ett stödmaterial för kommuner i det förebyggande arbetet. <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2016/utreda-sjalvmord-bland-barn-unga>

⁹ Länsstyrelsen Stockholm, 2016. På flykt och försvunnen: en nationell kartläggning av ensamkommande barn som avviker. Rapport 2016:25. <http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2016/R2016-25-Pa-flykt-och-forsvunnen-webb.pdf>

¹⁰ Länsstyrelsen Stockholm, 2016. På flykt och försvunnen: metodstöd.

ett stödmaterial för skolor som möter och tar emot så kallade papperslösa elever¹¹. Här kan också ingå elever som tidigare varit asylsökande men fått avslag på sin asylansökan.

Lokal nulägesrapport ensamkommande barn

Hårt tryck på socialtjänsten att utreda barns vårdbehov

Staten har aviserat att bidragen till kommunerna för mottagandet av ensamkommande barn nästan kommer halveras från halvårsskiftet år 2017. De aviserade sänkningarna har synliggjort ett antal viktiga utmaningar för kommunerna: ansvaret att utreda barns vårdbehov, följa upp placeringarna, säkerställa att det finns lämpliga och kostnadseffektiva placeringsalternativ och beakta barnperspektivet i arbetet. I Sundbyberg pågår ett intensivt arbete med att se över rådande arbetssätt och placeringar. Detta då en majoritet av de cirka 140 ensamkommande barn som stadens socialtjänst ansvarar för är placerade i andra kommuner runt om i landet¹².

Tidsbrist i uppföljningsarbetet

Socialtjänsten bedriver också ett omfattande arbete med att utreda barn och ungas vårdbehov och se över tidigare placeringsbeslut. Det pågående omställningsarbetet tar mycket tid i anspråk, vilket gör att andra arbetsuppgifter inte hinns med i den utsträckning som behövs.

Stöd efterfrågas i psykisk ohälsa och trauma

Socialtjänsten efterfrågar stöd i frågor som handlar om psykisk ohälsa och trauma, dels i form av upparbetade kontaktvägar till barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och dels i form av ökad kompetens i frågorna inom den befintliga organisationen. Utöver detta finns det önskemål om att skapa fler samarbeten med stödstrukturer utanför den kommunala organisationen, exempelvis inom civilsamhället.

Rekryteringen till verksamheten

Att rekrytera socialsekreterare till tillsvidarejänster inom verksamheten för ensamkommande barn är inte ett akut problem i staden, dock är det svårt överlag att hitta vikarier på exempelvis föräldravikariat. Detta innebär att bristen på socialsekreterare periodvis ökar även inom denna verksamhet.

<http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2017/pa-flykt-och-forsvunnen-metodstod.pdf>

¹¹ Skolverket, 2015. Elever som är papperslösa: rätt till en likvärdig utbildning. Stödmaterial. https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=&http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3493

¹² Vid utgången av februari år 2017

Sundbybergs mottagande av ensamkommande barn och unga

Överenskommelser och avtal om mottagande av ensamkommande

Sundbybergs stad har tagit emot ensamkommande barn sedan år 2008 enligt avtal med Migrationsverket. Antalet barn som staden tagit emot har ökat successivt sedan dess för att nå en topp år 2015. Tabellen nedan syftar till att ge en bild av utvecklingen av antalet platser sedan mottagandets början år 2008.

Överenskommelsernas utformning avser antal platser, inte antal barn som kommunen ska ta emot. Hur många barn som anvisas till en kommun beror bland annat på antalet barn som söker asyl i Sverige och Migrationsverkets handläggningstid av hens asylansökan.

År	Antal platser
2008	5
2010	8
2014	13
2015	88

Då avtalen om mottagande förändrades och/eller i vissa fall upphörde under 2015/16 redovisas inte platsantalet för Sundbyberg för vare sig år 2016 eller innevarande år.

Minskat mottagande år 2017

Trots den markanta nedgången av antalet ensamkommande barn till Sverige, är det svårt att prognosticera hur många barn som kommer att anvisas till Sundbyberg under år 2017. Sedan september 2016 har inga nya barn anvisats till kommunen. I mitten på februari 2017 hade stadens socialtjänst ansvar för cirka 140 ensamkommande barn. Av dessa var cirka 30 barn placerade i Sundbybergs kommun.

Enligt Migrationsverkets så kallade planeringsantagande från februari 2017 förväntas mellan 2 000 och 2 400 ensamkommande barn och unga söka asyl i Sverige under året. Länsstyrelsen meddelade i ett nyhetsbrev den 15 februari att Migrationsverket i första hand kommer anvisa barn till kommuner som under våren 2017 har en gällande överenskommelse med verket. Den överenskommelse som Sundbyberg tecknat med Migrationsverket gick ut vid årsskiftet 2016/17. Hur många barn som anvisas till staden under året är därför högst oklart. I ett brev från Migrationsverket till kommunerna i februari 2017 anges dock att Sundbybergs fördelningsandel ligger på mellan 1,12 och 4,21 promille av årstotalen ensamkommande barn. Om utfallet blir enligt ovan kan mellan 2 och 10 barn anvisas till kommunen under året.

Ett fortsatt gott mottagande kräver en nära samverkan

För att säkerställa att ensamkommande barn får ett fortsatt gott mottagande i Sundbyberg, måste stadens verksamheter se till att samverkan mellan förvaltningar

finns och fungerar väl. För att kunna identifiera eventuella utvecklingsområden måste stadens pågående arbete och insatser kartläggas. Med anledning av detta skickade social- och arbetsmarknadsförvaltningen ut ett antal frågor till nedan nämnda förvaltningar och verksamheter, där verksamheterna själva ombads återberätta om och i så fall hur de arbetar med målgruppen idag utifrån följande områden:

- Boende/bostäder, skola, socialtjänst, kultur- och fritid, praktikplatser, civilsamhället, näringslivet och arbetsmarknad.

Frågeunderlaget skickades till: stadsledningskontoret, barn- och utbildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, social- och arbetsmarknadsförvaltningen.

Kartläggning av stadens pågående arbete med målgruppen ensamkommande barn

För svaren ansvarar ovan nämnda förvaltningar och verksamheter. Det pågående arbetet redovisas utifrån område och ansvarig förvaltning och/eller verksamhet.

Boende och bostäder

Stadsledningskontoret har det övergripande ansvaret för att säkerställa att det finns lokaler och boenden till förvaltningarnas målgrupper, varav ensamkommande barn och unga är en sådan målgrupp.

Inom social- och arbetsmarknadsförvaltningen finns en lokalsamordnare som har samordningsansvaret för förvaltningens lokaler, vilket inkluderar boenden för ensamkommande barn. I dagsläget pågår ett arbete med att inventera och planera för en utökad stödboendeverksamhet för ensamkommande barn belägna i staden.

Socialtjänstens enheter för familjehemsvård och ensamkommande barn ansvarar för att placera de ensamkommande barn som anvisas till kommunen. Ett sådant placeringsalternativ är boendeverksamheten Skvadronen, som består av ett HVB-boende och ett mindre antal stödboenden eller träningslägenheter. Placeringar görs också i konsulentstödda familjehem, kommunens egna familjehem och i Vårlyjus HVB-verksamhet och stödboenden.

Utifrån de ändrade ersättningsreglerna behöver förvaltningen ställa om verksamheten så att antalet platser i stödboenden utökas väsentligt. För närvarande pågår därför ett arbete med att se över vilka möjligheter det finns att iordningställa stödboende främst i Sundbyberg. Arbetet sker i nära samarbete med berörda förvaltningar inom staden och Fastighets AB Förvaltaren. Parallellt pågår även en dialog med Vårlyjus AB om möjligheterna till en entreprenadslösning.

Socialtjänst

Det huvudsakliga ansvaret för att utreda och tillgodose placerade barns behov av olika insatser ligger på socialtjänsten och social- och arbetsmarknadsförvaltningen. Utöver att placera de barn och unga som anvisas till Sundbyberg ansvarar också respektive enheter för att säkerställa att barnets behov av vård och omsorg tillgodoses. Socialsekreterarna har också i uppgift att följa upp barnens mående och fatta beslut om eventuella ytterligare stödinsatser i enlighet med socialtjänstlagen. I uppdraget ingår också att föra dialog med berörda myndigheter och gode män, samt säkerställa barnets delaktighet i processen.

Överförmyndaren

Inom stadsledningskontoret återfinns stadens överförmyndarverksamhet. Det är överförmyndaren som utser, följer upp, avsätter och arvoderar gode män till ensamkommande barn. Det är överförmyndarens ansvar att snarast tillsätta en god man när ett ensamkommande barn eller ungdom bosätts i kommunen.

Skola och utbildning

Barn- och utbildningsförvaltningen har det övergripande ansvaret för att säkerställa att alla barn och unga i Sundbyberg får utbildning i enlighet med skollagen. För elever i grundskolan finns särskilda riktlinjer för hur nyanlända elever ska tas emot och arbetet samordnas av Sundbybergs Globala enhet. Merparten av de ensamkommande barn och unga som är placerade i Sundbyberg går dock på Löfströms gymnasium och språkintruktionsprogrammet.

Språkintruktionsprogrammet är ett av gymnasiets tre individuella program där eleverna ges extra stöd i språkinläringen. När en elev börjar på språkintruktionsprogrammet inleds studierna med en introduktionsperiod på mellan tre och åtta veckor i en verksamhet som kallas Porten. Tiden som en elev deltar i undervisning i Porten beror på hur länge hen varit i Sverige och huruvida hen gått i svensk skola tidigare. Portens arbete är inriktat på att kartlägga elevernas bakgrund, familjesituation, tidigare erfarenheter, skolgång, kunskapsnivå i att läsa (litteracitet) och räkna (numeracitet) och engelska. Utöver detta jobbar verksamheten med att ge eleverna kunskap om Sverige, Sundbyberg, det svenska skolsystemet och Löfströms gymnasium. Eleverna får också bland annat en första genomgång av skolans ordningsregler, likabehandlingsplan och sex- och samlevnads kunskap. Innan introduktionstiden avslutas får eleverna träffa en studie- och yrkesvägledare (SYV) tillsammans med en mentor för att göra en överlämning inför elevens fortsatta skolgång.

Efter den initiala introduktionsperioden erbjuds eleverna studiehandledning på modersmål. Utöver detta erbjuds ingen ytterligare studieanpassning. På Löfströms gymnasium finns tillgång till utbyggd elevhälsa med kurator, specialpedagog, speciallärare, studie- och yrkesvägledare och skolsköterska, då behoven av sådana insatser är stora. Elevhälsan rapporterar att det finns ett fungerande samarbete med

ungdomsmottagningen men att insatser från första linjens psykiatri (vårdcentralen) och barn- och ungdomspsykiatri (BUP) är otillräckliga.

Kultur- och fritid

Inom staden är det främst kultur- och fritidsförvaltningen som möter ensamkommande barn på fritiden och inom föreningslivet. Just nu pågår ett flertal aktiviteter och insatser som till viss del når målgruppen. I vilken utsträckning är dock svårt att säga, då det saknas kontinuerlig uppföljning utifrån specifik målgrupp.

- Alla nyanlända elever i samtliga skolor får en lättläst bok i gåva, tillsammans med en inbjudan till biblioteken. På biblioteken tillhandahålls också barn- och ungdomsböcker på samtliga språk som talas i kommunen. Bland annat köper biblioteket in så kallade tvillingböcker och parallellböcker, där läsaren kan läsa svenska tillsammans med ett annat språk, för att stärka språkutvecklingen.
- Inom Kultur Sundbyberg pågår ett arbete med drama och språkutveckling i skolans förberedelseklasser. En dramapedagog har också fått utökad tjänst för att arbeta med så kallade integrationsfrågor. Samarbete finns med Lövströms gymnasium och skolans introduktionsklasser. Även ungdomsmottagningen arbetar riktat mot introduktionsklasserna på gymnasiet. Detta arbete kommer utvecklas under året.
- Kultur- och fritidsnämnden har under år 2016 utlyst och beslutat om projektmedel till föreningar som arbetar med olika integrationsinsatser. I riktlinjerna för bidragsgivningen framgår också att projekt och verksamheter ska prioriteras som: "Främjar integration och arbetar för att alla oavsett kulturell och socioekonomisk bakgrund ska kunna mötas på lika villkor" (KFN 0258/2015).
- Förvaltningen skickar ut information till stadens sfi-klasser, modersmåls lärare, gymnasiet integrationssamordnare och överförmyndaren om lovaktiviteter för fortsatt spridning.
- Under sommaren år 2016 anordnades simskola som riktade sig till nyanlända barn och unga.
- Kostnadsfria sommarlovsaktiviteter planeras också till sommaren 2017.
- Fritidsgårdsverksamheten är tillgängliga för alla barn och unga mellan 13 och 19 år.

Kultur- och fritidsförvaltningen kommer under våren 2017 anställa en integrationssamordnare på heltid. Integrationssamordnaren ska strukturera, utveckla och stärka förvaltningens integrationsarbete. Här ingår att tillhandahålla kompetensutveckling, bygga upp samverkanskanaler, bedriva uppsökande arbete, med mera.

Förvaltningen har tidigare fått i uppdrag att utreda hur barn som lever i socioekonomisk utsatthet i större utsträckning kan delta i kultur- och fritidsaktiviteter. I denna är barn med utländsk bakgrund en av flera målgrupper.

Utredningen som ska slutföras under 2017 ska utmynna i ett antal förslag på åtgärder och senare även en strategi för det fortsatta arbetet.

Nämnden har som prioriterat mål för år 2017 att: "Förbättra integrationen med fokus på nyanlända barn och unga". Bibliotek Sundbyberg har även som ett prioriterat mål att: "Stärka nya svenska i språket". Även Kultur Sundbyberg har prioriterade mål som berör nyanlända. I nämndens verksamhetsplan med budget för år 2017 anges de strategier och åtgärder som ska vidtas för att nå målen.

Praktikplatser

Inom staden är det social- och arbetsmarknadsförvaltningen som svarar för det operativa arbetet med arbetsmarknadsinsatser. Inom enheten Arbeta och integration har också arbetet med Advisory Board organiserats. Verksamheten som tidigare var ett projekt, men nu implementerats i det ordinarie arbetet, har arbetat riktat med praktikplatser för ensamkommande barn och unga i nära samverkan med det lokala närings- och föreningslivet. Advisory Board innehåller också ekonomiutbildning för deltagarna som organiserats av Swedbank. I skrivande stund genomför enheten Arbeta och integration en kartläggning av Advisory Board som ska ligga till grund för den fortsatta verksamheten. Kartläggningen utgör en del av enhetens arbete med att följa upp insatserna inom Advisory Board. Andra arbetsmarknadsinsatser, exempelvis sommarjobb, har kommit ensamkommande barn till del i viss utsträckning. Detta beror på att en majoritet av barnen är placerade utanför kommunen, där det är svårt för kommunen att hitta sommarjobb.

Civilsamhället

Inom social- och arbetsmarknadsförvaltningen finns ingen kontinuerlig samverkan med civilsamhället kring ensamkommande barn. En viss kontakt finns om och när föreningar och organisationer söker olika typer av ekonomiskt stöd för sin verksamhet eller för olika aktiviteter. Ett fåtal organisationer har också kontakt med boendeverksamheten Skvadronen och erbjuder visst stöd, som exempel kan nämnas att Rädda Barnen erbjuder läxhjälp varannan vecka. En dialog om läxhjälp pågår också med Svenska Kyrkan. I övrigt är samverkan relativt begränsad. Många föreningar och organisationer arrangerar dock aktiviteter för målgruppen ensamkommande och nyanlända runtomkring i staden, men sällan genom ett formaliserat samarbete med social- och arbetsmarknadsförvaltningen. Information om aktiviteter förmedlas ibland via stadens verksamheter för ensamkommande barn.

Kultur- och fritidsförvaltningen har återkommande kontakt med civilsamhällets organisationer och föreningar, bland annat i ärenden som handlar om att fördela ekonomiskt stöd till olika projekt och verksamheter. Förvaltningen samarbetar också med civilsamhället i anordnandet av olika aktiviteter. Kring målgruppen ensamkommande har staden bland annat samarbetat med lokala föreningar i

projektet Passa vidare och genom att arrangera sommarkollo för barn i Hallonbergen/Rissne.

Näringsliv och arbetsmarknad

Det lokala näringslivet har varit och är en mycket viktig aktör i arbetet med att introducera bland andra ensamkommande barn och unga på arbetsmarknaden. Lokala företag har deltagit i såväl Advisory Board (se ovan) som i anordnandet av sommarjobb, där ensamkommande är en av flera målgrupper. En majoritet av stadens förvaltningar och nämnder har kontakt med det lokala näringslivet i Sundbyberg.

Övriga insatser

Social- och arbetsmarknadsnämnden inrättade år 2016 ett integrationsutskott som sammanträder cirka sex gånger per år. Syftet med integrationsutskottet är att möjliggöra en kunskapsutveckling i integrationsfrågor för nämndledamöter och tjänstemän samt synliggöra stadens arbete med frågorna. Vid dessa sammanträden bjuds föreläsare in att tala på olika teman, exempelvis integrationsarbete i civilsamhället, mottagandet av ensamkommande barn, med mera. Även tjänstemän bjuds in till utskottet för att berätta om stadens olika insatser och löpande arbete. Kommunfullmäktige har gett Stadsledningskontoret i uppdrag att arbeta fram en särskild integrationsstrategi som ska ange hur hela staden ska arbeta med integrationsfrågorna.

Sammanfattning och slutsatser av kartläggningen

Boende, omsorg och utbildning i fokus

Denna kartläggning visar att det är få förvaltningar och verksamheter inom staden som arbetar specifikt med målgruppen ensamkommande barn. De avdelningar som har ett riktat uppdrag återfinns i första hand inom social- och arbetsmarknadsförvaltningen, främst i form socialtjänstens insatser och arbetsmarknadsinsatser via Advisory Board. Stadsledningskontoret har också ett riktat uppdrag via överförmyndaverksamheten som tillsätter och följer upp gode män.

Barn- och utbildningsförvaltningen har ett stort uppdrag till samtliga elever i behov av utbildning. Här utgör ensamkommande en av flera målgrupper. Riktat stöd ges till alla nyanlända elever i kommunen i form av studiehandledning på modersmål och kartläggning av tidigare kunskaper. Utöver detta finns inget särskilt studiestöd för målgruppen ensamkommande barn. I samtal med barn som är placerade i staden, lyfts dock ofta önskemål om mer studiestöd, undervisningstid och läxhjälp.

Oklart om ensamkommande barn nås av vissa insatser

En majoritet av stadens övriga insatser riktas till en bred målgrupp ”utlandsfödda” eller ”nyanlända”. Ibland talas endast om olika integrationsprojekt eller insatser, vilket ibland gör det svårt att veta vem satsningen riktar sig till. Detta innebär att det

är svårt att följa upp ensamkommande barns deltagande och delaktighet i sådana insatser.

Flest kontakter med civilsamhället i kultur- och fritidsfrågor

Inom kultur- och fritidsförvaltningen återfinns merparten av kontakterna med civilsamhället. Inom social- och arbetsmarknadsförvaltningen pågår också ett begränsat samarbete med lokala föreningar och organisationer. Gemensamt för förvaltningarna är att en stor del av dessa kontakter handlar om att möjliggöra olika insatser eller projekt med ekonomiskt stöd av staden. Dock finns det inga etablerade nätverk eller dialogfora, vare sig mellan förvaltningarna, eller mellan staden och civilsamhället där frågor om samverkan kan lyftas. Förvaltningarna saknar också kunskap om de olika projekt som bedrivs inom olika verksamheter i staden. Det finns heller ingen direkt uppföljning av insatser eller projekt som riktas till ensamkommande barn och unga.

Brist på samordning av frågorna

I staden är det främst social- och arbetsmarknadsförvaltningen, överförmyndaren och barn- och utbildningsförvaltningen som har ett uttalat uppdrag att arbeta med målgruppen ensamkommande barn. Det saknas också forum där operativa, verksamhetsgemensamma frågor kan tas upp och samverkan kan drivas. Ett undantag är dock stadens Fokus barn och unga, ett samverkansfora på övergripande nivå där frågor som rör barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa kan tas upp. Hit kan också externa aktörer adjungeras, vilket möjliggör en verksamhetsöverskridande samverkan.

Förvaltningarna har också inrättat olika tjänster med samma eller liknande titel; flykting- eller integrationssamordnare, men samverkan mellan dessa tjänster saknas. Det är därför svårt att veta i vilken utsträckning dessa olika funktioner arbetar med just målgruppen ensamkommande barn.

Otillräckliga kunskaper om psykisk ohälsa

I kartläggningsarbetet ingick inte frågor om hur samverkan ser ut mellan förvaltningarna och barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och primärvården. Social- och arbetsmarknadsförvaltningen valde dock att göra detta tillägg då den psykiska ohälsan ökar inom målgruppen, enligt ett flertal rapporter från Socialstyrelsen, länsstyrelsen och Barnombudsmannen. I kontakterna med både socialtjänst, kommunens boendeverksamhet för ensamkommande och elevhälsan efterfrågas också utbildning och ökade förutsättningar, i form av tid, för att kunna följa upp barnens utveckling och psykiska hälsa.

För att undvika att barns mående och hälsa faller mellan stolarna är det angeläget att samverkan mellan kommun och landsting stärks kring ensamkommande barn. Samtliga verksamheter som har inkommit med underlag understryker också vikten av styrka tidiga och hälsofrämjande insatser samt behandling för barn och unga som är i behov av detta. I samband med att staden bygger ut sin stödboendeverksamhet, är det också viktigt att personal besitter tillräckliga kunskaper om psykisk hälsa.

Tydliggörande av det juridiska läget

I nämndens uppdrag till förvaltningen ingår också att återrapportera det juridiska läget kring ensamkommande barn och unga utifrån punkterna nedan:

- a) asylsökande ensamkommande barn (inte fått PUT) som fyller 18 år och ska överföras till Migrationsverkets asylboende samt
- b) kommunens roll när det gäller åldersbestämning av ensamkommande barn.

Bistånd till ensamkommande barn som fyllt 18 år innan beslut om uppehållstillstånd

Om ett barn fyllt 18 år innan Migrationsverket fattat beslut om uppehållstillstånd, löper biståndsbeslutet ut i samband med att den unge fyller 18 år. Ungdomen hänvisas då till Migrationsverket, men informeras också om rätten att ansöka om bistånd samt möjligheten att överklaga ett avslagsbeslut. Omprövningsbeslutet verkställs under tiden som ungdomen överklagar det. Anledningen till detta är att ungdomen, genom att i sin överklagan yrka på inhibition, snabbt kan få besked om omprövningsbeslutet kan verkställas eller inte.

I de fall där socialtjänsten har fattat biståndsbeslut som löper längre än till ungdomens 18-årsdag kommer biståndsbeslutet att omprövas och personen hänvisas till Migrationsverket. Omprövningsbeslutet är som tidigare nämnt överklagningsbart. Ett omprövningsbeslut föregås alltid av en utredning och bedömning om förutsättningarna för omprövning är uppfyllda.

Kommunens roll när det gäller åldersbestämning av ensamkommande barn

Vid alla ansökningar om bistånd har myndigheten en skyldighet att utreda om förutsättningarna för rätt till bistånd är uppfyllda. I förekommande fall kan en persons ålder vara en av förutsättningarna för rätt till bistånd. Den enskilde har dock redan i kontakterna med Migrationsverket fått göra sin uppgivna ålder trovärdig och det finns inte skäl för kommunen att vidta ytterligare åtgärder (till exempel medicinska bedömningar) för att fastställa den enskildes ålder.

Från och med maj 2017 införs sannolikt en ny regel som ger Migrationsverket möjlighet att fatta överklagningsbara beslut avseende den asylsökandes ålder. Något behov från kommunens sida att göra egna åldersbestämningar av den asylsökandes ålder kommer därför inte heller därefter att föreligga. Förvaltningen återkommer till nämnden i ärendet när den nya lagstiftningen trätt i kraft. Staden kommer också ha en fortlöpande kontakt med SKL gällande frågan och dess hantering. Innan den nya regeln träder i kraft finns ingen möjlighet för Migrationsverket att fatta beslut som enbart avser den asylsökandes ålder. Ett beslut om åldersuppskrivning kan istället inkluderas i ett beslut om avvisning. Domstolen har i dessa fall möjlighet att vid en överklagan även pröva frågan om den asylsökandes ålder. Socialtjänsten vidtar åtgärder först när beslutet eller domen har vunnit laga kraft.

Förslag till fortsatta insatser/åtgärder

För att ett förslag på en mottagandeplan för ensamkommande barn och unga ska kunna presenteras behöver förvaltningen få förutsättningar, i form av tid, att arbeta

vidare med ett antal insatser och åtgärder. Förslagen och tillhörande tidplaner för återrapportering av arbetet ser ut som följer:

- Social- och arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att initiera en dialog med barn- och utbildningsnämnden kring hur studiestödet till ensamkommande barn kan utvecklas.
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningen får i uppdrag att arbeta vidare med en mottagandeplan och återrapportera arbetet till nämnden i juni 2017.
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningen får i uppdrag att utveckla uppföljningen av ensamkommande barn och ungas psykiska hälsa, kunskapsutveckling (skola) och arbetsmarknadsetablering. Här gäller även att följa upp hur många ensamkommande barn i staden som fått ta del av exempelvis sommarjobbplatser och likvärdiga insatser. Arbetet återrapporteras till nämnden i december 2017.
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningen får i uppdrag att se över hur delaktigheten hos ensamkommande barn och unga, som är placerade i staden, kan utvecklas. Arbetet återrapporteras till nämnden i september 2017.
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningen får i uppdrag att lyfta frågan om utökad samverkan med BUP till stadens fokusgrupp för barn och unga. Arbetet återrapporteras till nämnden i september 2017.
- Social- och arbetsmarknadsförvaltningens nätverk för civilsamhället får i uppdrag att stärka dialogen med föreningar och organisationer som arbetar med och möter målgruppen ensamkommande. Arbetet återrapporteras till nämnden i juni 2017.